

Кеңес жүйесінің өсуімен қатар кезеңіндегі Қазақстан (1964-1985 ж.)

Биік табыққа емес, өзіне жұмыс істегенде - тақырау басталады. Бұл сөздер ЖСРО-дағы ең бұрын кезеңдерін сипаттайды.

Тоқырау кезеңі келізінен Л. Брежневтің келуімен байланысты болды, ~~және~~ жоспарлы экономиканың сәтсіз болғанын көрсеткен. Экономика екі жаққа дамыған болатын, біріңшісі экстенсивті тип, екіншісі интенсивті болған. Экстенсивті типі ең қосымша өндіріс факторларды тарту арқылы ұлттың өнйінің өсуі. Ал интенсивті типі ең техника мен технологияның жетілдіруі арқылы ұлттың өнйінің өсуі. Біздің жерімізде экстенсивті тип дамыған, Брежнев сол жерлерге басқа халықтың мамандарын әкеліп, жұмыс істеткен. Бірақ менің ойымша, бұл дұрыс емес болды. Себебі, басқа халықтың адамдары өз отбасыларымен келген, оларға мемлекет үй, тамақ, киім беру қажет болды, ал интенсивті типті дамытса, ұлттың өнйі өсу шеді, аз ғана уақыт қажет болды, бірақ сонда да тоқырау болмау шеді.

Тоқырау жылдарында (1965-1985) жылдары социалистік қоғамдастыққа тірелу кезеңі. Өз 1965-1985 жылдары Қазақстан тек шикізаттың бағытта дамыған болатын. Қазақстаннан арзан зат экспортталса, керісінше жоғары бағадағы қымбат заттар импортталды. Осымен экспорт пен импорттың арасындағы ақша байланысы байқалды. 25 ж ішінде (1960-1985 ж.) жұмысшылар саны

2,4 млн адамға кешеге екб еге өскен болатын. 1980ж 100 мыңға астам халқы бар 5 қана болды. 1970-жылы қала мен ауыл халқының саны теңесті. Меніңше, сол жылдары келізген демографияның көрсеткіші артуы, экономикалық тұрып қалуына қарай халық саны кешеге, біраз өскен болатын.

Экономикалық мәселелерге біз осы тақыраудың аясында болған таңы игерудің зардабы, одан пайда болған жер эрозиясы, селің пошылдығы, арам таңының зардабы бұның бәрі экономикалық мәселелер болып табылады. Олардың зардабы мемлекетке қатты зиян келтіреді, біріншіден ауру балалар туындай, екіншіден жерге қатты зиян келтіреді. Менің ойымша, бұл зардаптар қатты зиянды болған, мысалы сол селің пошылдығының кесірінен әлі де ауру балалар туып жатыр.

Сол жылдары халықтың өмір сүру деңгейі төмен әлі орташа болған. Себебі, импорт пен экспорттың арасында ажырасу болған. Халықта керек емес заттар көп болып, нақты керек заттар аз болды. Сол уақытта Брежнев шетелден көп затты әкеліп, жүкөндерді тартырған. Біраз бұл жай жай көрініс болды. Себебі, экономика бір орында тұрып қалған болатын. Оның кесірінен ЖСД шетелге қарыз болған. Менің ойымша, Брежнев жай көрініс жасайды, нақты экономиканы, ештеңе көтеруге қажет болды. Себебі осы көрініспен ол жай өзін-өзі оңдатқан болатын.

Қызылорда осы кезеңде мәдениет дамыған болатын. Мысалы, С. Мұқановтың „Сырдария“ өлеңі. С. Бөкенбер-
линнің „Жемпінділер“ шығармасы. Мәзгілде көптеген
атақты адамдар өз шығармаларын халыққа жарияла-
ған. Аларға Әбіл Жақыпбаев, М. Шахановтың жолығуына
болады. Киноэстрада саласы да дамыған болатын.
„Қыз Жібек“ „Мәскеубет дастаны“ „Менің атым Жа-
за“ деген халықтың сезіміне қиындықтар тудырған
болатын. Ф. Мустафиннің „Минималер шығарма-
сы да сол кезеңде жарық көрген болатын. Ән,
музыка саласында да Тола Ташбаев, Ермек Серке-
баев ешекті атақты жемістеріміз өз өнерін
көрсеткен болатын. Шоқырау жырларында
мәдениет пен өнер цензураға қарамастан, өз
өнерін жақсымен көрсеткен болатын деп
ойлаймын. Ая руски өміріне тапталса,
цензура болған, бірақ тоталитаризмді күшейтеді
емес. Авторлар нағыз болып шықса үшін цензу-
раға қараған, бірақ олардың бәрі рухтан, патриот-
тың сезімді арттырған келген болатын деген
ойдымын.

Қорытындылай келе, Шоқырау жырлары –
ХХ ғ-ның қиын жағдайлардың бәрі болғанымен, бірақ
та сол жырлары жақсымен тапталса да болғанды-
ғын байқап аламыз. Мысалы, мәдениет пен
өнер саласы жақсы болған сонымен,
осы фильмдерді, шығармаларды зия күнге

дейін ағашдор қызығушылығымен қарсаң, ақын
отарады. Бірақ та ~~жаңа~~ тақыраудың қараша-
қайшылықтары белгісі, экономикалық құндырауы,
экспорт пен импорт арасындағы қайшылықтар,
экстенсивті типтің дамуы, бұның бәрі ЖСРО-
ның құндырауына әкелген, ал бұлармен 91 жосын
өз тәуелсіздігін аман болатын.